

Zprávy

ZEMŘELA MARIE KOUTNÁ-ONDROUŠKOVÁ

Dne 5. září 1979 zemřela v Brně ve věku 77 let PhDr. Marie Koutná, roz. Ondroušková, odborná asistentka katedry ruské a sovětské literatury na filozofické fakultě UJEP v Brně. Patřila k těm, kdo stáli u zrodu brněnské rusistiky po druhé světové válce. Od r. 1945 vedla jako vysoce kvalifikovaná a pedagogicky zkušená učitelka lektorská cvičení z ruského jazyka. Vychovala několik generací ruštinářů, působících nyní na vysokých a středních školách. Svou lidsky jemnou povahou a hlubokým zájetím pro svůj obor zapsala se navždy do srdcí svých bývalých žáků.

Marie Koutná-Ondroušková se narodila 16. července 1902 v Brně. V letech 1922 až 1924 studovala slavistiku a germanistiku na filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Oblíbenými učiteli mladé talentované, pro slovanské věci zapálené posluchačky byli prof. J. Polívka, prof. J. Máchal, akad. V. A. Francev, prof. J. Jakubec a prof. Fr. Pastrnek. Přejala od nich nejen široké pojetí slovanské filologie, ale i jejich pracovní metodu a princip pramenného studia. Touha po vlastním poznání slovanského světa vedla ji nejdříve na filozofickou fakultu do Bratislavy; v roce 1927 tam ukončila svá vysokoškolská studia a zároveň získala doktorát disertací *Tišivská Alexandreis, hláskoslovný a tvaroslovný rozbor*. V letech 1927–1928 studovala srbochorvatštinu a jihoslovanské literatury na univerzitě v Bělehradě u prof. A. Beliče a prof. P. Popoviće; současně navštěvovala přednášky a semináře z ruštiny prof. S. M. Kuľbakina a prof. R. Košutiće.

Po ukončení studijního pobytu na bělehradské univerzitě prošla Marie Koutná dlouhou dráhou středoškolské profesorky. Prvním místem jejího působení bylo gymnázium v Mukačevě (1928–1930), odtud přešla na gymnázium v Břeclavi (1930–1935) a pak na gymnázium v Tišnově. Na svých působitích pořádala kursy ruského a srbochorvatštinu pro své žáky i širší veřejnost. Kromě toho publikovala v odborném tisku informace o slovanském bádání v zahraničí (*Vědecký život v Bělehradě*, Bratislava 1929), práce o české literatuře (úvodní studie k výboru z díla Josefa Uhra, 1940) a o dějinách česko-ruských literárních vztahů (*Eliška Krásnohorská a A. S. Puškin*, 1947).

Po r. 1945 se M. Koutná stala lektorkou ruštiny na filozofické fakultě v Brně; navíc učila ruštinu i na jiných brněnských vysokých školách, na Janáčkově akademii múzických umění a na Vysoké škole sociální. R. 1951 byla pověřena přednáškami o staré a klasické ruské literatuře. Teprve od té doby se mohla plně věnovat práci literárněvědné, k níž přece jen nejméně tihla. Za hlavní předmět svého bádání zvolila život a tvorbu A. Kantémira. Otiskla o něm několik přínosných statí (*Satirik Antioch Kantémír*, 1958; *Rodinné prostředí Antiocha Kantémira*, 1961); její dlouho připravovaná monografie o tomto spisovatelé zůstala v rukopise. M. Koutná se rovněž podílela na vědeckém plánu svého pracoviště; sem spadají její statí *Úloha parodie ve vývoji satirické literatury* (1963) a *O úloze žánrů ve vývoji starých slovanských literatur* (1963). Kromě toho se věnovala svému oblíbenému tématu — dějinám česko-ruských literárních vztahů (*K otázce vztahů mezi literaturou staroruskou a českoslovanskou*, 1958).

Od svého odchodu do důchodu r. 1963 do posledního roku svého života udržovala styky se svým bývalým pracovištěm. Jako člověk čestný, nezištný, ochotný kdykoli pomoci druhému získala si úctu všech svých spolupracovníků. V Marii Koutné-Ondrouškové jsme ztratili živé pojitko mezi starší generací našich slavistů a mezi dnešní literárněvědnou rusistikou.

Jaroslav Mandát

ČINNOST BRNĚNSKÉ POBOČKY LITERÁRNĚVĚDNÉ SPOLEČNOSTI PŘI ČSAV r. 1979

V roce 1979 rozvíjela brněnská pobočka Literárněvědné společnosti při ČSAV svou činnost v sekci základní a v medievalistické odborné skupině. V základní sekci se uskutečnilo 5 odborných přednášek.

Prof. dr. Jan Chloupek, CSc., promluvil 21. února na téma *Jazykové ztvárnění komunikativního aktu (též uměleckého)*. Poukázal na to, že zřejmá smíšenost jazykových prostředků v komunikativním aktu, jejich „neryzost“ ve vztahu k útvarům národního jazyka je vyvolána různým postavením komunikativního aktu na spojnicí mezi krajními postaveními jazykové situace: jedno z nich je dáno společenskou potřebou vyjadřovat se oficiálně, druhé souvisí s nutností vyjadřovat se důvěrně. Zdůraznil, že vypsěl společnost 20. století potřebuje i styl umělecké literatury přiblížit běžné mluvě. Poté se zmínil o výrazových prostředcích stylu odborného a stylu publicistického, vzájemně je porovnal a poukázal na to, v čem se publicistický styl stýká s uměleckým.

Dr. Hana Hrzalová, CSc., přednášela 4. dubna o *typologii české prózy sedmdesátých let*. Nejdříve promluvila o problémech vývoje socialistické prózy 1945–1979, poté o kontinuitě a diskontinuitě vývoje jednotlivých prozaických žánrů. Po charakteristice krizových tendencí v próze šedesátých let se věnovala beletrii let sedmdesátých. Zhodnotila ji jako celek a pojednala postupně o historickém, venkovském a společenském románu. V závěru se zaměřila na osobitost prózy Oty Pavla, sibiřských próz J. Kozáka a na proměny prózy L. Fukse a V. Párala.

Přednáška prof. dr. Karla Horálka, DrSc., na téma *Literární kódy a poetika* se uskutečnila 30. dubna. Autor srovnal neumělecké literární projevy s uměleckými, které mají dvojí kódovací základ: jazykový a umělecký (básnický). Dále se věnoval teoretickým otázkám, probral názory některých příslušníků ruské formální školy a jejich československých pokračovatelů. Zdůraznil, že literární kód byl považován za prostou modifikaci kódu jazykového a že hlavní doménou literární teorie se stávalo zkoumání básnického jazyka. Upozornil, že poměrně jednoduché funkční schéma veškeré řečové činnosti je odvozeno z komunikačního modelu, který vznikl doplněním jednoduchého modelu Bühlerova. Tyto myšlenky dále rozvedl, prohloubil a vhodně aplikoval.

Dr. Viktor Kudělka, CSc., zhodnotil 4. července *Držičův přínos světovému dramatu*. Dramatickým dílem Marina Držiče začíná novovek jihoslovanského divadla a dramatu; jeho pastorály a tzv. plautovské komedie znamenaly definitivní rozchod se středověkými tradicemi. V. Kudělka si všiml plebejského životního názoru lidových vrstev a Držičovy dramatické metody. Zdůraznil, že Držič razil cesty komedio-gramům španělského zlatého věku i komedii Shakespearově. Ukázal, že M. Držič je nejosobitějším tvůrcem mezi představiteli dubrovnicko-dalmatské renesance.

Dne 4. prosince promluvil doc. dr. Ivan Dorovský, CSc., na téma *K některým klíčovým metodologickým otázkám srovnávacího studia literatur*. Záběr přednášky byl široký a sledoval otázky vzájemných vztahů a styků formujících se národních společenství v zemích střední a jihovýchodní Evropy. K charakteristice jednotlivých typologicky shodných období literárního, obecně kulturního a ideového vývoje přistoupil z hlediska historicko-genetického a historicko-typologického srovnání. Pak se věnoval řešení řady problémů (otázkám ideové kulturních center, ohniskům kultury, jednotnému jazyku atd.). Závěrem doložil, že činnost center i významných tvůrců měla charakter mnohem širší než úzce nacionální. Proto by tvůrci přesahující rámec jedné